

RP 208/2020 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om studiestöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om studiestöd ändras. I propositionen föreskrivs det om ett samband mellan medborgare i Förenade kungarikets uppehållsrätt och rätten till studiestöd. Vidare föreslås det att förhindrad inledning av studier och fördröjda studier på grund av covid-19-epidemnin ska beaktas i villkoren för studielånskompensationen. Det föreslås att fördröjda studier också ska beaktas i villkoren för studielånsavdraget.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2021.

RP 208/2020 rd

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	4
3 Förslagen och deras viktigaste konsekvenser	8
4 Remissvar	10
5 Specialmotivering.....	11
6 Ikraftträdande.....	15
7 Förhållande till budgetpropositionen.....	15
8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	15
LAGFÖRSLAG	17
Lag om ändring av lagen om studiestöd	17
BILAGA	20
PARALLELLTEXT	20
Lag om ändring av lagen om studiestöd	20

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Uppehållsrätt och rätt till studiestöd för medborgare i Förenade kungariket

Rätten för medborgare i Europeiska unionen att få studiestöd som utbetalas av finska staten bestäms med stöd av både den nationella lagstiftningen och EU-lagstiftningen. Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland (*Förenade kungariket*) har utträtt ur Europeiska unionen 1.2.2020 genom ett utträdesavtal mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket som trädde i kraft 1.2.2020 (EUT 12.11.2019, 2019/C 384 I/01). Avtalet är ett unionsavtal och tillämpas som sådant. Utträdesavtalet innehåller dock bestämmelser enligt vilka medlemsstaterna och Förenade kungariket när det gäller ansökan om uppehållsrätt enligt utträdesavtalet har prövningsrätt i fråga om förfaranden och tidtabeller. Regeringen lämnade i juni 2020 en proposition till riksdagen med förslag till lag om genomförande av vissa bestämmelser om uppehållsrätt i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen (RP 96/2020 rd). I enlighet med propositionen utfärdades en lag om genomförande av vissa bestämmelser om uppehållsrätt i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen (666/2020) som träder i kraft 1.10.2020 och enligt vilken det ansökningsförfarande som föreskrivs i utträdesavtalet ska tillämpas i Finland när den uppehållsrätt som grundar sig på EU-rätten för medborgare i Förenade kungariket som är bosatta i Finland och deras familjemedlemmar på ansökan byts ut mot uppehållsrätt i enlighet med utträdesavtalet. I lagen om studiestöd (65/1994) föreskrivs att andra än finska medborgares rätt till studiestöd bestäms på basis av ett lagligt uppehållstillstånd. Det är därför nödvändigt att i lagen om studiestöd föreskriva om hur rätten till studiestöd ska säkerställas för medborgare i Förenade kungariket och deras familjemedlemmar som har erhållit uppehållsrätt i Finland enligt utträdesavtalet.

Covid-19-epidemin

I Finland rådde 16.3.—13.5.2020 på grund av covid-19-epidemin (*coronavirusepidemin*) sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 3 och 5 punkten i beredskapslagen (1552/2011). Statsrådet utfärdade 17.3.2020 och 6.4.2020 på grund av undantagsförhållandena i anslutning till covid-19-epidemin förordningar om temporära begränsningar av skyldigheten att ordna småbarnspedagogik samt undervisning och utbildning (126/2020 och 191/2020, nedan *tillämpningsförförordningarna*). Genom tillämpningsförförordningarna begränsades skyldigheten att ordna undervisning och annan verksamhet på olika utbildningsnivåer. I fråga om högskolorna föreskrevs i tillämpningsförförordningarna bland annat att en högskola som beslutar att ordna utbildning på sätt som avviker från läroplanen inte är skyldig att ordna studier som leder till examen och studiehandledning så att den studerande kan slutföra studierna inom den målsatta tiden. Förordningarna var i kraft 18.3.—13.5.2020. Vidare fattade regionförvaltningsverken 17.3.2020 och 8.4.2020 med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) beslut om stängning av skolornas, läroanstalternas, universitetens och yrkeshögskolornas lokaler 18.3.—13.5.2020.

Distansundervisningen fortsätter enligt regeringens rekommendationer i regel fram till utgången av läsåret 2020—2021. Konsekvenserna av en eventuell fortsatt coronavirusepidemi för högskolornas lagstadgade skyldigheter när det gäller ordnandet av studier och de studerandes rättskydd har dessutom beaktats i lagändringar som gäller temporärt. Universitetslagen och yrkeshögskolelagen har ändrats temporärt genom lagen om temporär ändring av 39 och 40 § i universitetslagen (515/2020) och lagen om temporär ändring av 14 och 29 § i yrkeshögskolelagen

(516/2020) så att en studerande under det första läsåret kan anmäla sig som frånvarande också när han eller hon är förhindrad att inleda sina studier på grund av ett myndighetspåbud i anslutning till covid-19-epidemin eller av något annat vägande skäl i anslutning till epidemin. Dessutom är högskolorna inte skyldiga att ordna studier som leder till examen och studiehandledning på det sätt som föreskrivs i lag, om det inte är möjligt att ordna studier som hör till undervisningsplanen på grund av covid-19-epidemin. Fördröjningar i studiernas framskridande som beror på sådana ändringar i undervisningsarrangemangen ska beaktas vid beslut om fortsatt studierätt. Lagändringarna trädde i kraft den 1 augusti och gäller fram till den 31 juli 2021. Covid-19-epidemin har spritt sig i hela världen och försvårar därför också förutsättningarna för studier i utlandet. Genomförandet av studier utomlands kan förhindras till exempel av resebegränsningar, begränsningar som gäller uppehållstillstånd eller andra myndighetsbeslut i anslutning till epidemin.

Utöver exceptionella och begränsade undervisningsarrangemang kan epidemin också ha försvagat de studerandes studieförmåga. Oron som epidemin fört med sig kan också ha ökat belastningen på den psykiska hälsan. För en del studerande har epidemin också orsakat ekonomiska problem på grund av permitteringar eller av att deras arbete och arbetsinkomster har upphört. Problem med tillgången på social- och hälsovårdstjänster kan dessutom ha försvagat livshantlingsförmågan och förutsättningarna att klara vardagen för de studerande som i synnerhet är i behov av sådana tjänster.

Ett villkor för erhållandet av studielånskompensation och studielånsavdrag är att examen avläggs inom den föreskrivna tiden. De studerande har inte kunnat förbereda sig på de plötsliga undantagsförhållanden och de begränsningar som infördes i högskolorna. I synnerhet studerande som är i slutskedet av sina studier och som hade planerat att avlägga examen vid den senast möjliga tidpunkten före utgången av läsåret 2019—2020, riskerar att förlora sin rätt till studielånskompensation eller studielånsavdrag, om slutförandet av studierna har fördröjts på grund av skäl i anslutning till covid-19-epidemin. Det betyder att det är motiverat att beakta covid-19-epidemins inverkan på fördröjningen av studierna, i synnerhet i fråga om studerande som har avlagt högskoleexamen under höstterminen 2020.

Covid-19-epidemins utveckling och epidemins inverkan på studieförutsättningarna kan ännu inte i detta skede förutsägas längre in i framtiden, varför man våren 2021 måste göra en ny bedömning av de föreslagna ändringarna i fråga om funktionalitet, tillräcklighet och ett eventuellt behov av att utvidga dem.

Propositionen har beretts i samarbete med Folkpensionsanstalten.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Tillämpningsområde av lagen om studiestöd

I 1 § 1 mom. i lagen om studiestöd föreskrivs om tillämpningen av lagen på finska medborgare och i paragrafens 2 mom. föreskrivs om hur lagens bestämmelser om finska medborgare också tillämpas på andra än finska medborgare. Bestämmelserna i lagen om studiestöd som gäller finska medborgare tillämpas även på personer som med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart har rätt till studiestöd enligt lagen om studiestöd, eller personer som har i 10 kap. i utlänningslagen (301/2004) föreskriven permanent uppehållsrätt i Finland. I 1 § 3 mom. i lagen om studiestöd föreskrivs om beviljande av studiestöd till en i Finland stadigvarande bosatt utlänning som vistas i landet av någon annan orsak än studier. I momentets 1—3 punkt anges vilka typer av uppehållstillstånd som i så fall förutsätts.

Enligt artikel 15 i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen ska medborgare i Förenade kungariket, och deras respektive familjemedlemmar, som har uppehållit sig lagligt i värdstaten i enlighet med unionsrätten under en fortlöpande period om fem år eller under den period som anges i artikel 17 i direktiv 2004/38/EG, ha permanent uppehållsrätt i värdstaten. Vidare ska enligt artikel 16 i utträdesavtalet medborgare i Förenade kungariket, och deras respektive familjemedlemmar, som före övergångsperiodens utgång uppehållit sig lagligen i värdstaten i enlighet med villkoren i artikel 7 i direktiv 2004/38/EG i mindre än fem år, ha rätt att förvärva permanent uppehållsrätt enligt villkoren i artikel 15 i utträdesavtalet när de fullgjort de nödvändiga uppehållsperioderna.

För att det ska vara möjligt att bevilja studiestöd till medborgare i Förenade kungariket som har permanent uppehållsrätt i Finland och deras familjemedlemmar på samma villkor som för närvarande, måste en bestämmelse om medborgare i Förenade kungariket och deras familjemedlemmars uppehållsrätt fogas till bestämmelsen om tillämpningsområde i lagen om studiestöd.

Studielånskompensation

Om studielånskompensation föreskrivs i 15 b—15 g § i lagen om studielån. En studielåntagare som avlagt högskoleexamen inom föreskriven tid har under vissa förutsättningar rätt till studielånskompensation som är 40 procent av den del som överstiger 2 500 euro av ett studielån som berättigar till kompensation. Studielånskompensationens belopp beräknas på högst det lånebelopp som motsvarar studielånebeloppet enligt den tid som motsvarar den målsatta tiden för avläggande av examen eller examens omfattning. När studielånskompensationens belopp beräknas, beaktas studielån på högst 400 euro per stödmånad om examen har avlagts vid en högskola i Finland, eller studielån på högst 700 euro per stödmånad om examen har avlagts vid en utländsk högskola. Studielån beaktas för nio månader per läsår. Till den del som den målsatta tiden för avläggande av examen eller examens omfattning inte är hela år, beaktas studielånet för fem månader per halvt läsår när kompensationens maximibelopp beräknas.

Studielånskompensation beviljas studielåntagare som har avlagt lägre högskoleexamen, både lägre och högre högskoleexamen, högre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen i Finland eller motsvarande examen utomlands. En studielåntagare kan beviljas studielånskompensation endast med anledning av den första högskoleexamen han eller hon avlagt. Om studielåntagaren har avlagt både lägre och högre högskoleexamen, betraktas den högre högskoleexamen som den först avlagda högskoleexamen, om inte studielånskompensation har beviljats på ansökan av studielåntagaren redan med anledning av den lägre högskoleexamen.

Folkpensionsanstalten prövar utan ansökan och på basis av högskolans uppgifter om den dag då studierna inletts och den dag då examen avlagts, huruvida en studielåntagare som avlagt högre högskoleexamen, yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen är berättigad till studielånskompensation på grund av den tid som använts för avläggande av examen. När en studielåntagare har avlagt lägre högskoleexamen eller examen i en utländsk högskola prövar Folkpensionsanstalten rätten till studielånskompensation på studielåntagarens ansökan. Ansökan ska inlämnas till Folkpensionsanstalten inom två år från det att examen avlagts. Den som avlagt examen i en utländsk högskola ska lämna in utredning om när studierna inletts och examen avlagts. Om en studielånslåntagare har rätt till studielånskompensation på grund av avlagd examen, räknar Folkpensionsanstalten, på basis av de uppgifter som penninginstitutet lämnat, ut beloppet av studielånskompensationen enligt 15 f § i lagen om studiestöd och meddelar ett beslut i saken. Beslutet kan meddelas utan att studielåntagaren i fråga hörs. Om en studielåntagare på basis av uppgifterna om avläggande av examen eller de uppgifter som penninginstitutet har

RP 208/2020 rd

meddelat inte är berättigad till studielånskompensation, lämnar Folkpensionsanstalten ett förslag till beslut i ärendet. Beslutet enligt förslaget träder i kraft, om inte studielåntagaren inom den tid som satts ut för anförande av besvär skriftligen begär att ärendet ska behandlas på nytt.

I 15 c § i lagen om studiestöd föreskrivs om tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation och i 15 d § om studielånskompensation vid fördröjda studier. En studielåntagare har enligt 15 c § rätt till studielånskompensation förutsatt att den tid som använts för att avlägga lägre högskoleexamen överskrider den föreskrivna målsatta tiden för examen med högst en termin, eller om den tid som använts för att avlägga både lägre och högre högskoleexamen överskrider den föreskrivna sammanlagda målsatta tiden för examina med högst ett läsår, eller den tid som använts för att avlägga högre högskoleexamen överskrider den föreskrivna målsatta tiden för examen med högst ett läsår. En studielåntagare har också rätt till studielånskompensation om en yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen överskrider tiden enligt examens föreskrivna omfattning med högst en termin. Kravet som gäller den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation gäller även examen som avlagts vid en utländsk högskola. Enligt 15 c § 3 mom. i lagen om studiestöd räknas den tid som använts för att avlägga examen från början av den termin då studeranden första gången tagit emot en studieplats vid en högskola, till utgången av den termin då han eller hon har avlagt en i 15 b § avsedd examen.

Syftet med studielånskompensation har varit att uppmuntra studerade att avlägga första examen inom den utsatta tiden. Enligt lagens 15 d § har dock studielåntagaren under vissa förutsättningar rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är längre än vad som föreskrivs i 15 c §. Tiden för avläggande av examen kan vara längre om studielåntagaren har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor, har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, pension eller ersättning på grund av full arbetsförmåga eller sjukpension enligt folkpensionslagen (568/2007). Vidare kan examenstiden förlängas om studielåntagaren under minst 30 dagar har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning. För vård av barn kan examenstiden förlängas obegränsat. På basis av de övriga nämnda omständigheterna kan den tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation förlängs med högst två läsår. En studielåntagare som avlagt högskoleexamen utomlands är berättigad till studielånskompensation även om tiden för avläggande av examen är högst tre månader längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om tiden för avläggande av examen har förlängts på grund av att den utländska högskolans definition av termin avviker från 3 § och på grund av dess praxis för beviljande av examensbetyg.

Bestämmelserna om studielånskompensation tillämpas på den som har tagit emot studieplatsen för sin första högskoleexamen 1.8.2014 eller senare, och också på den som har tagit emot en studieplats före 1.8.2014, men som har anmält sig som närvarande första gången 1.8.2014 eller senare.

År 2019 fick 9 543 studielåntagare som avlagt examen vid en yrkeshögskola och 1 887 studielåntagare som avlagt examen vid ett universitet studielånskompensation. För låntagare som avlagt yrkeshögskoleexamen var den genomsnittliga kompensationen 3 600 euro, vilket förutsätter ett lån på cirka 11 500 euro. Den genomsnittliga kompensationen för låntagare som avlagt universitetsexamen var cirka 5 000 euro, vilket förutsätter ett studielån på cirka 15 000 euro. 2020 uppskattas antalet personer som får kompensationen till cirka 13 000, av vilka cirka 10 000 har avlagt yrkeshögskoleexamen och cirka 3 000 universitetsexamen. Utgifterna uppskattas bli cirka 55 miljoner euro 2020. Utgifterna för kompensationen uppskattas vara över 60 miljoner euro 2021, vilket inbegriper en ökning av antalet studerande som avlägger examen inom den

RP 208/2020 rd

utsatta tiden. År 2021 uppskattas antalet personer som får kompensation till cirka 15 000, varav 1/3 har avlagt universitetsexamen och 2/3 yrkeshögskoleexamen.

Syftet med kompensationen har varit att förbättra studielånets användbarhet som finansieringsform för studier och uppmuntra de studerande till att genomföra studierna inom den utsatta tiden. Användningen av studielån har ökat i synnerhet under de senaste åren. Bakgrunden till ökningen är höjda levnadskostnader, att studiestödets låneandel har ökat samt den låga räntenivån. Stödtiden för studier på hög nivå förkortades och studiepenningens belopp för studier på hög nivå förenhetligades med nivån på studiepenningen för studier på andra stadiet 1.8.2017.

Covid-19-epidemin har gjort det svårare att genomföra studierna inom den utsatta tiden. Därför ska de försvarade studieförutsättningarna beaktas i villkoren för studielånkompensationen och i synnerhet i beräkningen av tiden för avläggande av examen samt när studierna fördröjs. Antalet potentiella nya studielåntagare som kommer att omfattas av studielånkompensationen och som på grund av coronaepidemin har varit förhindrade att inleda sina studier hösten 2020 uppskattas vara cirka 200—400. Av dem har de flesta erhållit studierätt vid en utländsk högskola och skjutit upp inledningen av studierna på grund av orsaker i anslutning till coronaepidemin. Enligt uppgifter från högskolorna i Finland har endast enstaka studerande som har rätt till studiestöd anmält sig som frånvarande studerande enligt 39 § 4 mom. i universitetslagen eller 29 § 4 mom. i yrkeshögskolelagen.

Flera utländska högskolor har meddelat anvisningar eller utfärdat bestämmelser för utländska studerande om förändrade undervisningsarrangemang eller ändringar som gäller tidpunkten för inledningen av studierna. Studerande som inte på grund av resebegränsningar kan komma in i landet och delta i närundervisning erbjuds vanligtvis online-studier eller möjlighet att skjuta upp inledandet av studierna.

Studielånsavdrag

På studerande som har tagit emot en studieplats vid en högskola och för första gången anmält sig som närvarande innan lagen om ändring av lagen om studiestöd (1243/2013) trädde i kraft, tillämpas lagens bestämmelser om studielånsavdrag som gällde när lagen trädde i kraft. Om studielånsavdrag föreskrivs i 16 c—16 f § i lagen om studiestöd som gällde när lagen om ändring av lagen om studiestöd (1243/2013) trädde i kraft, i 127 d och 127 e § i inkomstskattelagen (1535/1992) och i 16 och 65 § i lagen om beskattningsförfarande (1558/1995). Rätt till studielånsavdrag i beskattningen har en studielåntagare som vid antagningen av studerande har tagit emot en studieplats för avläggande av lägre eller högre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen 1.8.2005 eller senare.

Ett villkor för studielånsavdraget är att högskoleexamen har avlagts inom den utsatta tiden och att den skattskyldige har studielån. Studielånsavdraget är 30 procent av den del av den skattskyldiges till avdrag berättigande studielån som överstiger 2 500 euro. Studielånsavdragets maximibelopp beräknas på basis av högst det lånebelopp som motsvarar studielånebeloppet enligt den omfattning som föreskrivs för examen. Folkpensionsanstalten avgör om den skattskyldige är berättigad till studielånsavdrag och fastställer studielånsavdragets maximibelopp. Studielånsavdraget görs direkt från skatten och verkställs i beskattningen årligen på basis av den skattskyldiges amorteringar på studielånet.

Rätt till studielånsavdrag har den som har avlagt högre högskoleexamen inom en tid som med högst två läsår överskrider examens omfattning, och den som har avlagt lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen inom en tid som med högst ett läsår överskrider examens omfattning. Den som har avlagt högskoleexamen vid en utländsk högskola har rätt till studielånsavdrag

på motsvarande grunder. Den föreskrivna tiden för att avlägga examen kan vara två läsår längre än ovan nämnts om låntagarens studier har fördröjts på grund av fullgörande av tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor eller på grund av sjukdom. Tidsfristen kan vara längre än de två läsår som nämnts ovan grund av vård av ett barn. I detta fall förlängs studietiden av perioder under vilken låntagaren fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning.

Den föreskrivna examenstiden för studielånsavdraget är längre än för studielånskompensation. Tiden för avläggande av examen kan förlängas på samma grunder som för studielånskompensation.

Antalet studielåntagare som omfattas av studielånsavdraget har minskat i och med införandet av studielånskompensationen. År 2018 beviljades cirka 6 200 studielåntagare studielånsavdrag och 2019 fick cirka 4 400 studielåntagare avdraget. År 2020 uppskattas färre än 2 000 personer beviljas studielånsavdrag och det genomsnittliga avdraget uppskattas till 1 400 euro för studerande som avlagt yrkeshögskoleexamen och 3 500 euro för studerande som avlagt universitetsexamen. Antalet personer som beviljas studielånsavdrag minskar, eftersom största delen av de studerande som omfattades av bestämmelserna om studielånsavdraget har avlagt examen. År 2021 är antalet studerande som beviljas studielånsavdrag troligtvis under 1 000.

Bestämmelserna om studielånsavdraget omfattar studielåntagare som ännu höstterminen 2013 inledde studier för att avlägga sin första högskoleexamen. Rätt till studielånsavdrag under de närmaste åren kan sådana studielåntagare ha som till exempel avlägger en högskoleexamen vid ett universitet som omfattar 330 eller 360 studiepoäng. Rätt till avdraget har också sådana studerande som har flera grunder för en längre examenstid än den föreskrivna tiden. Till exempel på grund av barnafödande och vård av barn kan den föreskrivna tiden för avläggande av examen utöver de andra grunderna förlängas utan begränsning.

Studieförutsättningarna som försämrats från och med mars 2020 på grund av covid-19-epidemin kan leda till att studielåntagare inte kan uppfylla kravet som gäller tiden för avläggande av examen. Rätten till studielånsavdrag för studielåntagare som omfattas av bestämmelserna om studielånsavdrag kan säkerställas genom att en fördröjning av studierna som beror på covid-19-epidemin beaktas på samma sätt som de ska beaktas i villkoren för studielånskompensation.

3 Förslagen och deras viktigaste konsekvenser

Lagen om studiestöds tillämpningsområde

Det föreslås bestämmelsen om tillämpningsområde i lagen om studiestöd ändras så att den beaktar rätten till studiestöd för medborgare i Förenade kungariket och deras familjemedlemmar som på grundval av utträdesavtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket har ansökt om och beviljats uppehållsrätt i Finland. Antalet medborgare i Förenade kungariket som får studiestöd och har uppehållsrätt i Finland beräknas vara cirka 150 per läsår. Av dessa kan en del ansöka om det uppehållstillståndskort som avses i 33 a § i utlänningslagen.

Enligt förslaget kan en utlänning som är stadigvarande bosatt i Finland av någon annan orsak än studier beviljas studiestöd, om han eller hon är medborgare i Förenade kungariket eller familjemedlem till en sådan medborgare, hans eller hennes uppehållsrätt baserar sig på utträdesavtalet och han eller hon har på grundval av ett ansökningsförfarande i enlighet med artikel 18.1 i utträdesavtalet som bevis på uppehållsrätten beviljats ett uppehållstillståndskort som avses i 33 a § i utlänningslagen.

Villkoren för studielånskompensation

Det föreslås att covid-19-epidemin och de konsekvenser den har för studieförutsättningarna ska beaktas vid beräkningen av den tid som använts för att avlägga examen och som ska berättiga till studielånskompensation, och i situationer då studierna fördröjs. För närvarande beräknas tiden för avläggande av examen från början av den termin då den studerande första gången tog emot en studieplats vid en högskola fram till slutet av den termin när en examen som avses i 15 b § avläggs. Enligt förslaget ska den tid som använts för att avlägga examen räknas från början av den termin då studeranden första gången tagit emot en studieplats vid en högskola i Finland eller i utlandet, till utgången av den termin då han eller hon har avlagt en i 15 b § avsedd examen. Bestämmelsen om beräkningen av tiden ska alltså vara densamma för studielåntagare som inleder sina första högskolestudier vid en inhemsk eller vid en utländsk högskola.

Enligt förslaget ska vid beräkningen av den tid som använts för att avlägga examen vidare beaktas den studerandes rätt att anmäla sig som frånvarande det första läsåret vid en inhemsk högskola, eller att den studerande är förhindrad att inleda sina första studier som leder till högskoleexamen utomlands på grund av ett myndighetspåbud i anslutning till covid-19-epidemin eller av något annat vägande skäl i anslutning till epidemin. Preciseringen av bestämmelsen om beräkningen ska gälla examenstiden för studielåntagare som första gången har erhållit rätt att avlägga examen från och med läsåret 2020—2021.

I och med den föreslagna ändringen ska alltså i beräkningen av stödtiden i anslutning till kompensationen för studerande som omfattas av bestämmelserna om kompensation inte beaktas frånvaromånader i hemlandet eller terminer under vilka den studerande har varit förhindrad att inleda studier utomlands på grund av skäl i anslutning till covid-19-epidemin. Enligt en preliminär uppskattning kan det finnas 200—400 sådana studerande.

Dessutom föreslås att en studielåntagare är berättigad till studielånskompensation, även om tiden som använts för att avlägga examen är en termin längre än den föreskrivna tiden enligt 15 c §, om han eller hon under höstterminen 2020 har avlagt en högskoleexamen som avgörandet om rätten till studielånskompensation grundar sig på och visar att studierna har fördröjts därför att det inte har varit möjligt att genomföra alla studier som krävs för att avlägga examen inom den i 15 c § föreskrivna tiden på grund av skäl i anslutning till covid-19-epidemin.

Enligt den gällande lagen är den föreskrivna tiden för avläggande av examen ställd i relation till examens omfattning. Till exempel kan den tid som använts för att avlägga både lägre och högre högskoleexamen överskrida den sammanlagda målsatta tiden för examina med högst ett läsår. Den föreslagna ändringen förlänger alltså exempelvis den föreskrivna tiden för en lägre och högre högskoleexamen som omfattar 300 studiepoäng så att examen i regel ska avläggas inom 6,5 år från det att den första högskoleplatsen har tagits emot. På motsvarande sätt förlängs till exempel tiden för avläggande av en yrkeshögskoleexamen som omfattar 210 studiepoäng så att examen i regel ska avläggas inom 4,5 år från det att den första högskoleplatsen togs emot. Dessutom kan den föreskrivna tiden för avläggande examen som ger rätt till studielånskompensation förlängas på grundval av omständigheter som anges i 15 d § 1 mom. Enligt paragrafen är dessa omständigheter att låntagaren under denna tid har fullgjort tjänstgöring enligt värnpliktslagen, civiltjänstlagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor, har fått sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen på grund av sjukdom, pension eller ersättning på grund av full arbetsförmåga eller sjukpension enligt folkpensionslagen, eller har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen för vård av barn.

Avsikten är att en studielåntagare som har avlagt examen och som omfattas av kompensationen höstterminen 2020 inte ska förlora rätten till kompensationen därför att han eller hon på grund

av skäl i anslutning till covid-19-epidemin inte har kunnat genomföra alla studier som krävs för examen. Antalet personer som har avlagt högskoleexamen, men vars examen har fördröjts på grund av covid-19-epidemin, uppskattas till några tiotal.

Studielånsavdraget

Enligt förslaget ska en studielåntagare som omfattas av bestämmelserna om studielånsavdrag har rätt till studielånsavdrag, även om tiden som använts för att avlägga examen är en termin längre än den föreskrivna tiden, ifall studielåntagaren under höstterminen 2020 avlägger en examen som är grunden för avgörande av rätten till studielånsavdrag och visar att studierna har fördröjts därför att han eller hon inte har kunnat genomföra alla studier som krävs för examen inom den föreskrivna tiden på grund av skäl i anslutning till covid-19-epidemin.

Avsikten är alltså att studielåntagare som har avlagt högskoleexamen under höstterminen 2020 och omfattas av studielånsavdraget inte ska förlora rätten till studielånsavdraget därför att han eller hon inte har kunnat genomföra alla studier som krävs för examen inom den föreskrivna tiden på grund av skäl i anslutning till covid-19-epidemin. Antalet personer som har avlagt högskoleexamen, och som omfattas av studielånsavdraget, men vars examen har fördröjts på grund av covid-19-epidemin, uppskattas vara få.

4 Remissvar

Utlåtande om propositionen begärdes av justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Folkpensionsanstalten, Arene rf och Unifi rf samt av de viktigaste studentorganisationerna (Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry, Finlands studerandekårens förbund – SAMOK rf, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry, Finlands Gymnasistförbund rf, Finlands studentkårers förbund (FSF) rf). Social- och hälsovårdsministeriet och Finlands Gymnasistförbund rf lämnade inte utlåtanden om propositionen.

I utlåtandena ansåg man att de föreslagna bestämmelserna om ett samband mellan uppehållsrätt för medborgare i Förenade kungariket och rätt till studiestöd behövs. Inrikesministeriet framförde i sitt utlåtande några anmärkningar i fråga om tillämpningen av bestämmelserna som har beaktats i propositionen. I remissversionen av regeringspropositionen föreslogs att studiepenningens belopp ska justeras endast om beloppen höjs till följd av indexförändringen. Förslaget understöddes i synnerhet av studerandeorganisationerna som också uttryckte sin oro över den låga nivån på studiepenningen.

Samtliga remissinstanser understödde propositionens förslag om att förhindrad inledning av studierna och fördröjda studier på grund av covid-19-epidemin ska beaktas i villkoren för studielånskompensation och att fördröjda studier ska beaktas i villkoren för studielånsavdraget. SAMOK rf, SFS rf och Unifi rf påpekade i sina utlåtanden att situationen borde granskas på nytt våren 2021, eftersom förändrande undervisningsarrangemang och inställda praktikperioder kommer att påverka en större grupp studerande än de som nu avslutar sina studier om epidemin fortsätter.

Finansministeriet konstaterade i sitt utlåtande de föreslagna ändringarna måste genomföras inom ramen för anslagen och att de inte får medföra ytterligare utgifter. Finansministeriet understöder inte ändringen av principen om indexbindning, utan anser att studiestödet inte kan behandlas på ett annat sätt än andra förmåner. På grund av att det råder delade meningar om förslaget ingår förslaget om en ändring av indexvillkoret inte i regeringens proposition.

Justitieministeriets och Folkpensionsanstaltens förslag till lagtekniska preciseringar i 15 c § har beaktats i propositionen, och specialmotiveringen har preciserats bland annat i fråga om uppgifterna om antalet första årets studerande som har anmält sig som frånvarande.

5 Specialmotivering

Lagen om studiestöd

1 §. Tillämpningsområde. I den gällande paragrafens 2 mom. föreskrivs när bestämmelserna i lagen om studiestöd ska tillämpas på andra än finska medborgare. Enligt den gällande bestämmelsen tillämpas lagen om studiestöds bestämmelser som gäller finska medborgare också på den som med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart har rätt till studiestöd enligt denna lag, eller som har i 10 kap. i utlänningslagen föreskriven permanent uppehållsrätt i Finland.

Enligt artikel 15 i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen ska medborgare i Förenade kungariket, och deras respektive familjemedlemmar, som har uppehållit sig lagligt i värdstaten i enlighet med unionsrätten under en fortlöpande period om fem år eller under den period som anges i artikel 17 i direktiv 2004/38/EG ha permanent uppehållsrätt i värdstaten på de villkor som anges i artiklarna 16, 17 och 18 i direktiv 2004/38/EG. Vidare ska enligt artikel 16 i utträdesavtalet medborgare i Förenade kungariket, och deras respektive familjemedlemmar, som före övergångsperiodens utgång uppehållit sig lagligen i värdstaten i enlighet med villkoren i artikel 7 i direktiv 2004/38/EG i mindre än fem år ha rätt att förvärva permanent uppehållsrätt enligt villkoren i artikel 15 i utträdesavtalet när de fullgjort de nödvändiga uppehållsperioderna. Perioder av lagligt uppehåll eller arbete i enlighet med unionsrätten före och efter övergångsperiodens utgång ska inkluderas i beräkningen av den tid som krävs för att kvalificera sig för permanent uppehållsrätt.

Med avseende på att det ska vara möjligt att bevilja medborgare i Förenade kungariket och deras familjemedlemmar, som har permanent uppehållsrätt i Finland och som omfattas av tillämpningsområdet för utträdesavtalet, studiestöd på grundval av permanent uppehållsrätt på samma villkor som för närvarande, föreslås det att en ny 3 punkt fogas till 1 § 2 mom. enligt vilken lagens bestämmelser som gäller finska medborgare också tillämpas på den som har permanent uppehållsrätt i Finland i enlighet med artikel 15 i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen. Den föreslagna bestämmelsen behövs för att de medborgare i Förenade kungariket och deras familjemedlemmar som med stöd av unionsrätten vistades i Finland före utgången av övergångsperioden fortsätter att vistas i Finland också efter övergångsperiodens utgång, ska efter övergångsperiodens utgång vid tillämpningen av lagen om studiestöds bestämmelser vara i samma ställning som de medborgare i Europeiska unionen som har i 10 kap. i utlänningslagen föreskriven permanent uppehållsrätt i Finland. Den föreslagna nya 3 punkten ska också beakta de medborgare i Förenade kungariket och deras familjemedlemmar, vars villkor för permanent uppehållsrätt i Finland uppfylls i enlighet med artikel 16 i utträdesavtalet efter den övergångsperiod som avses i utträdesavtalet. Övergångsperioden som bestäms i utträdesavtalet upphör 31.12.2020. I paragrafens 2 mom. föreslås inga ändringar, varför 2 mom. 1 och 2 punkten motsvarar det gällande momentets 1 och 2 punkt.

I lagens 1 § 3 mom. föreskrivs om när studiestöd kan beviljas en i Finland stadigvarande bosatt utlänning som vistas i landet av någon annan orsak än studier. Det föreslås att en ny 4 punkt fogas till momentet enligt vilken en i Finland stadigvarande bosatt utlänning som vistas i landet

av någon annan orsak än studier kan beviljas studiestöd, om han eller hon är medborgare i Förenade kungariket eller familjemedlem till en sådan, hans eller hennes uppehållsrätt baserar sig på utträdesavtalet och han eller hon har på grundval av ett ansökningsförfarande i enligt med artikel 18.1 i utträdesavtalet som bevis på uppehållsrätten beviljats ett i 33 a § i utlänningslagen avsett uppehållstillståndskort.

Den föreslagna nya 4 punkten behövs för att lagen om studiestöd ska beakta unionsmedborgares byte av uppehållsrättigheter till uppehållsrättigheter i värdstaten på basis av utträdesavtalet som avses i artikel 18.1 i utträdesavtalet. Det betyder att medborgare i Förenade kungariket och deras familjemedlemmar som är stadigvarande bosatta i Finland och som vistas i landet av någon annan orsak än studier kan beviljas studiestöd, om de har ansökt om och beviljats ny uppehållsrätt i enligt med utträdesavtalet. I enlighet med ansökningsförfarandet som avses i artikel 18.1 i utträdesavtalet ska uppehållsrätten för sådana medborgare i Förenade kungariket, som på basis av unionsmedborgarskap har uppehållsrätt i Finland på ansökan ändras till uppehållsrättigheter enligt utträdesavtalet och ges en handling som styrker denna rättighet, om en sådan förutsätts i värdstaten.

I lagen om genomförande av vissa bestämmelser om uppehållsrätt i avtalet om Förenade kungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen föreskrivs om skyldighet för medborgare i Förenade kungariket och deras familjemedlemmar som är bosatta i Finland att ansöka om uppehållsrätt i Finland i enlighet med utträdesavtalet. I lagen föreskrivs att det ansökningsförfarande som avses i artikel 18.1 i utträdesavtalet ska tillämpas på vistelsen för sådana medborgare i Förenade kungariket och deras familjemedlemmar som omfattas av utträdesavtalet. Enligt lagen kan man ansöka om uppehållsrätt enligt utträdesavtalet tidigast tre månader före utgången av övergångsperioden, och senast 30.9.2021, nio månader efter utgången av den övergångsperiod som föreskrivs i utträdesavtalet. Ett uppehållstillståndskort enligt 33 a § i utlänningslagen ska utfärdas som bevis på uppehållsrätt enligt utträdesavtalet. Rätten till studiestöd ska granskas retroaktivt med början från den tidpunkt när medborgaren i Förenade kungariket har ansökt om studiestöd, även om erhållandet av uppehållstillståndskortet fördröjs. En medborgare i Förenade kungariket eller dennes familjemedlem kan dock beviljas studiestöd innan ett uppehållstillståndskort enligt utträdesavtalet har utfärdats, om han eller hon kan visa sin uppehållsrätt med ett uppehållsdokument enligt det nuvarande systemet. Ett sådant dokument kan till exempel vara ett sådant bevis om registrering eller uppehållskort för en unionsmedborgares familjemedlem som avses i 10 kap. i utlänningslagen.

Det föreslås inga andra ändringar i paragrafens 3 mom., varför 1—3 punkten motsvarar gällande 1—3 punkten. Medborgare i Förenade kungariket som kommer till Finland efter den övergångsperiod som föreskrivs i utträdesavtalet, och som är stadigvarande bosatta i Finland och vistas i landet av någon annan orsak än studier, kan beviljas studiestöd enligt 3 mom. 1 punkten på samma sätt som andra medborgare i tredje land.

15 c §. *Tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation.* I paragrafen föreskrivs om hur tiden för avläggande av examen beräknas och i vilka fall den är flexibel. I syfte att säkerställa en enhetlig tillämpningspraxis och lika behandling av studerande som avlägger examen, föreslås det en precisering i 3 mom. av den tid som används för att avlägga examen, så att den beräknas från början av den termin då den studerande första gången har tagit emot en studieplats vid en högskola i Finland eller vid en utländsk högskola, fram till slutet av den termin då den examen som avses i 15 b § har avlagts. Avsikten är att tiden för avläggande av högskoleexamen ska beräknas på samma sätt oberoende av om den första studierätten för studier som leder till högskoleexamen har beviljats vid en högskola i Finland eller vid en utländsk högskola.

Vidare föreslås ett nytt 4 mom. Enligt momentets 1 punkt ska tiden som använts för att avlägga examen dock räknas från första gången den studerande varit en närvarande studerande, om han eller hon föregående termin varit frånvarande vid en högskola i Finland enligt 39 § 4 mom. i lagen om temporär ändring av 39 och 40 § i universitetslagen (515/2020) eller 29 § 4 mom. i lagen om temporär ändring av 14 och 29 § i yrkeshögskolelagen (516/2020). Enligt momentets 2 punkt räknas tiden dock från början av den termin då studeranden har inlett avläggandet av en högskoleexamen vid en utländsk högskola, om han eller hon föregående termin varit förhindrad att inleda sina studier vid den utländska högskolan på grund av ett myndighetspåbud i anslutning till covid-19-epidemin eller av något annat vägande skäl i anslutning till epidemin.

Avsikten är att en sådan period som det redogörs för ovan, under vilken den studerande har varit förhindrad att genomföra studier, inte ska räknas med i den tid som använts för att avlägga examen. Den studerande måste visa vilken tid som är den verkliga tiden för inledandet av studierna och hur ett myndighetspåbud i anslutning till covid-19-epidemin eller något annat vägande skäl i anslutning till epidemin har påverkat inledandet av studierna.

Lagens 15 c § 4 mom. tillämpas vid beräkningen av tiden för avläggande av examen i fråga om studielåntagare som först gången har fått studierätt för att avlägga examen läsåret 2020—21.

15 d §. Studielånskompensation vid fördröjda studier. I den gällande paragrafen föreskrivs om under vilka villkor en studielåntagare har rätt till studielånskompensation även om den tid som har använts för att avlägga examen är längre än vad som avses i 15 c §.

I propositionen föreslås att det fogas ett nytt 5 mom. till paragrafen enligt vilket en studielåntagare har rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen en termin är längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om han eller hon under höstterminen 2020 har avlagt en högskoleexamen på grundval av vilken rätten till studielånskompensation avgörs, och han eller hon visar att studierna har fördröjts därför att han eller hon varit förhindrad att genomföra alla studier som krävs för avläggande av examen inom den tid som föreskrivs i 15 c § på grund av skäl i anslutning till covid-19-epidemin. Nuvarande 5 mom. blir samtidigt paragrafens 6 mom.

Den högskoleexamen som avgör rätten till kompensationen är den studerandes första högskoleexamen som ger rätt till kompensation. Till exempel när en studielåntagare har avlagt lägre och högre högskoleexamen, bestäms rätten till kompensation i regel både på basis av den lägre och den högre högskoleexamen, eller på den studerandes ansökan på basis av den lägre högskoleexamen. Ansökan måste lämnas in till Folkpensionsanstalten inom två år från det att examen har avlagts. På basis av en genomförd lägre högskoleexamen är det dock inte möjligt att få förlängning av den föreskrivna examenstiden för kompensation som beviljas på basis av en högre högskoleexamen som avläggs senare. I så fall är den lägre högskoleexamen inte en examen som avgör rätten till kompensation.

Studielånskompensation för studerande som avlagt högskoleexamen under höstterminen 2020 avgörs i Folkpensionsanstalten i början av april 2021. Om tiden för avläggande av examen överskrider den föreskrivna tid som ger rätt till kompensationen, får studielåntagaren ett förslag till avslagsbeslut från Folkpensionsanstalten. Studielåntagaren kan inom den tid som satts ut för anförande av besvär skriftligen begära att ärendet ska behandlas på nytt och redogöra för orsaken eller orsakerna till fördröjningen.

Den föreskrivna tiden för avläggande av examen ska förlängas med en termin för studielåntagare som under höstterminen 2020 har avlagt en högskoleexamen som berättigar till kompensationen och vars studier har fördröjts därför att det inte har varit möjligt att genomföra alla

studier som krävs för examen. Till exempel slutförandet av ett slutarbete eller genomförandet av ett obligatoriskt studieavsnitt eller en praktikperiod kan ha förhindrats av flera olika orsaker under våren 2020 till följd av begränsningar och undantagsförhållanden i anslutning till corona-epidemin. Genomförandet av obligatoriska studier kan också ha förhindrats till exempel av regionförvaltningsmyndigheternas och högskolornas beslut om begränsningar på grund av covid-19-epidemin. Högskolornas lokaler var stängda enligt regionförvaltningsmyndigheternas beslut 18.3.—13.5.2020, varefter det har varit möjligt att använda lokalerna i enlighet med vad som bestäms i lagen om smittsamma sjukdomar och de anvisningar som utfärdats om användningen av lokalerna.

Studier som är vårdnadshavare kan ha blivit tvungna att ta bort sina barn från daghemmet till exempel på grund av riskgruppstillhörighet, och genomförandet av studierna har försvarats eller till och med avbrutits i flera månader. En studerande eller en familjemedlem kan ha insjuknat i covid-19-viruset och därför varit förhindrad att genomföra studierna som vanligt. En familjemedlems insjuknande kan dessutom betyda att en studerande har försatts i karantän, vilket kan ha begränsat genomförandet av studierna.

Om den studerande själv har insjuknat i covid-19-viruset eller insjuknat på annat sätt på grund av viruset, kan tiden för avläggande av examen förlängas också med stöd av det föreslagna 4 momentet. I så fall förutsätts inte att villkoret i den gällande lagens 15 d § 1 mom. 2 punkt om sjukdagpenning eller ersättning på grund av full arbetsoförmåga, till exempel sjukdagpenning enligt lagen om smittsamma sjukdomar, uppfylls utan avbrott under minst 30 dagar. Personer som insjuknat i covid-19-viruset har inte nödvändigtvis kunnat ansöka om sådan ersättning.

15 h §. *Studielånsavdrag vid fördröjda studier på grund av covid-19-epidemin.* I propositionen föreslås att en ny 15 h § fogas till lagen om studiestöd enligt vilken en studielåntagare som omfattas av bestämmelserna om studielånsavdrag är berättigad till studielånsavdrag även om den tid som använts för att avlägga examen är en termin längre än den tid som avses i 16 d § i lagen om studiestöd som gällde när lagen om ändring av lagen om studiestöd 1243/2013 trädde i kraft, om låntagaren under höstterminen 2020 har avlagt en högskoleexamen på grundval av vilken rätten till studielånskompensation avgörs, och visar att studierna har fördröjts därför att han eller hon har varit förhindrad att genomföra alla studier som krävs för examen inom den tid som föreskrivs i den 16 d § i lagen om studiestöd som avses ovan i denna paragraf av skäl som hänför sig till covid-19-epidemin.

Enligt ikraftträdandebestämmelsen i lag 1243/2013 tillämpas de bestämmelser om studielånsavdrag som gällde vid ikraftträdandet av lagen på en person som har tagit emot en studieplats i en högskola och anmält sig närvarande första gången före lagens (1243/2013) ikraftträdande. *Om berättigade till studielånsavdrag föreskrivs i 16 d § 1 mom. som gällde innan 1243/2013 trädde i kraft* att den som har avlagt högre högskoleexamen har rätt till studielånsavdrag, om den tid som använts för att avlägga examen överskrider den tid som motsvarar examens omfattning enligt universitetslagen med högst två läsår. Den som har avlagt yrkeshögskoleexamen har rätt till studielånsavdrag, om den tid som har använts för examen överskrider den tid som motsvarar examens omfattning enligt yrkeshögskolelagen med högst ett läsår. Den som har avlagt lägre högskoleexamen och som har antagits för att avlägga endast lägre högskoleexamen har rätt till studielånsavdrag, om den tid som har använts för att avlägga examen överskrider den tid som motsvarar examens omfattning enligt universitetslagen med högst ett läsår. Enligt 16 d § 2 mom. har den som har avlagt examen vid en utländsk högskola rätt till studielånsavdrag på motsvarande grunder.

Enligt föreslagna nya 15 h § är de ovan nämnda tiderna för avläggande av examen som berättigar till studielånsavdrag en termin längre, om studielåntagaren under höstterminen 2020 har

avlagt en högskoleexamen på grundval av vilken rätten till studielånsavdrag avgörs, och visar att studierna har fördröjts därför att han eller hon har varit förhindrad att genomföra alla studier som krävs för examen inom den tid som föreskrivs i den 16 d § i lagen om studiestöd som avses ovan i paragrafen på grund av skäl i anslutning till covid-19-epidemin. Studielånsavdrag för studerande som avlagt högskoleexamen under höstterminen 2020 avgörs i Folkpensionsanstalten våren 2021. Om tiden för avläggande av examen överskrider den föreskrivna tid som ger rätt till avdraget, får studielåntagaren ett förslag till avslagsbeslut från Folkpensionsanstalten. Studielåntagaren kan inom den tid som satts ut för anförande av besvär skriftligen begära att ärendet ska behandlas på nytt och redogöra för orsaken eller orsakerna till fördröjningen. Skäl i anslutning till covid-19-epidemin som orsakat fördröjningen av studierna kan för studerande som omfattas av studielånsavdraget vara desamma som för studerande som omfattas av studielånskompensation som det redogjordes för ovan i motiveringen till 15 d §.

6 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 januari 2021. Det föreslås att lagens 15 c § 4 mom. ska tillämpas när tiden för avläggande av examen räknas ut för studielåntagare som första gången erhållit studierätt för avläggande av högskoleexamen från och med läsåret 2020—2021.

7 Förhållande till budgetpropositionen

För studielånskompensationen har under moment 29.70.52 Statsborgen för studielån föreslagits 64 miljoner euro 2021, vilket beaktar en ökning av antalet kompensationstagare. Antalet personer som är berättigade till kompensationen och kostnaderna för kompensationen kunde ha sjunkit, om man inte beaktade covid-19-epidemins inverkan på studieförutsättningarna i villkoren för studielånskompensationen. I och med de flexiblere villkoren får studielåntagare vars studier påverkats av covid-19-epidemin och som avlagt examen endast under en några månader längre tid än den tid som krävs för närvarande rätt till kompensationen. Till målgruppen hör de studielåntagare som avlagt examen under höstterminen 2020 och som borde ha avlagt examen senast före utgången av vårterminen 2020.

Ändringen som gör rätten till studielånsavdraget flexiblere gäller högst några tiotal studielåntagare och minskar statens skatteintäkter stegvis från och med 2021. Avdraget baserar sig på amorteringens belopp, varför skatteintäkterna minskar med högst några tiotals tusen euro på årsnivå. Om den flexiblere bestämmelsen till exempel gäller 20 studielåntagare som har rätt till studielånsavdrag, minskar statens skatteintäkter inom några år med 70 000 euro ifall det genomsnittliga avdraget är cirka 3 500 euro.

8 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Skyldigheten omfattar också studiestöd. Lika möjligheter tryggas enligt vad som närmare bestäms genom lag. I 6 § i grundlagen anges att alla är lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Genom de föreslagna bestämmelserna särbehandlas ingen, utan genom dem främjas jämlikheten genom att rättsskyddet stärks för de studerande för vilka inledandet av studierna förhindras eller studierna fördröjs på grund av coronavirusepidemin. Genom den ändring av lagen om studiestöds tillämpningsområde som görs i anslutning till Förenade kungarikets utträde ur EU tryggas

RP 208/2020 rd

de studerande lika ekonomiska förutsättningar för studier och beaktas EU-lagstiftningens krav på fri rörlighet för unionsmedborgare.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994) 1 § 2 och 3 mom. samt 15 c § 3 mom.,
sådana de lyder, 1 § 2 mom. i lag 361/2007 och 3 mom. i lag 670/2013 och 15 c § 3 mom. i
lag 1243/2013, samt
fogas till 15 c §, sådan den lyder i lag 1243/2013, ett nytt 4 mom. och till 15 d §, sådan den
lyder i lag 1213/2019, ett nytt 5 mom., varvid det nuvarande 5 mom. blir 6 mom. och till lagen
en ny 15 h §, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Vad som i denna lag föreskrivs om finska medborgare tillämpas också på den

- 1) som med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart har rätt till studiestöd enligt denna lag,
- 2) som har i 10 kap. i utlänningslagen (301/2004) föreskriven permanent uppehållsrätt i Finland, eller
- 3) som har permanent uppehållsrätt i Finland enligt artikel 15 i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen 2019/C 384 I/01 (*utträdesavtalet*).

Studiestöd kan beviljas en i Finland stadigvarande bosatt utlänning som vistas i landet av någon annan orsak än studier, om han eller hon

- 1) har beviljats kontinuerligt (A) eller permanent (P) uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta (P-EU) enligt utlänningslagen,
- 2) är medborgare i Europeiska unionen eller en därmed jämförbar person eller familjemedlem till en sådan enligt utlänningslagen och hans eller hennes uppehållsrätt har registrerats enligt 10 kap. i utlänningslagen eller han eller hon har beviljats ett uppehållskort,
- 3) är nordisk medborgare som har registrerat sin vistelse enligt 157 § i utlänningslagen så som överenskommit om folkbokföring mellan de nordiska länderna, eller
- 4) är medborgare i Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland eller familjemedlem till en sådan, hans eller hennes uppehållsrätt baserar sig på utträdesavtalet och han eller hon har på grundval av ett ansökningsförfarande enligt artikel 18.1 i utträdesavtalet som bevis på uppehållsrätten beviljats ett i 33 a § i utlänningslagen avsett uppehållstillståndskort.

15 c §

Tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation

Den tid som använts för att avlägga examen räknas från början av den termin då studenten första gången tagit emot en studieplats vid en högskola i Finland eller vid en utländsk högskola, till utgången av den termin då han eller hon har avlagt en i 15 b § avsedd examen.

Den tid som använts för att avlägga examen räknas dock från början av den termin då studenten

1) första gången varit en närvarande student, om han eller hon föregående termin varit frånvarande student vid en högskola i Finland enligt 39 § 4 mom. i lagen om temporär ändring av 39 och 40 § i universitetslagen (515/2020) eller 29 § 4 mom. i lagen om temporär ändring av 14 och 29 § i yrkeshögskolelagen (516/2020), eller

2) har inlett avläggandet av en högskoleexamen vid en utländsk högskola, om han eller hon föregående termin varit förhindrad att inleda sina studier vid den utländska högskolan på grund av ett myndighetspåbud i anslutning till covid-19-epidemin eller av något annat vägande skäl i anslutning till epidemin.

15 d §

Studielånskompensation vid fördröjda studier

En studielåntagare har rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är en termin längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om låntagaren

1) under höstterminen 2020 har avlagt en högskoleexamen på grundval av vilken rätten till studielånskompensation avgörs, och

2) visar att studierna har fördröjts därför att han eller hon har varit förhindrad att genomföra alla studier som krävs för avläggande av examen inom den tid som föreskrivs i 15 c § av skäl som hänförs till covid-19-epidemin.

15 h §

Studielånsavdrag vid fördröjda studier på grund av covid-19-epidemin

En studielåntagare som omfattas av bestämmelserna om studielånsavdrag är berättigad till studielånsavdrag även om den tid som använts för att avlägga examen är en termin längre än den tid som avses i 16 d § i lagen om studiestöd, sådan paragrafen lydte vid ikraftträdandet av lagen om ändring av lagen om studiestöd (1243/2013), om låntagaren

1) under höstterminen 2020 har avlagt en högskoleexamen på grundval av vilken rätten till studielånsavdrag avgörs, och

2) visar att studierna har fördröjts därför att han eller hon har varit förhindrad att genomföra alla studier som krävs för examen inom den tid som föreskrivs i den 16 d § i lagen om studiestöd som avses ovan i denna paragraf av skäl som hänförs till covid-19-epidemin.

RP 208/2020 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .
Lagens 15 c § 4 mom. tillämpas vid beräkning av den tid som använts för att avlägga examen för studielåntagare som första gången erhållit studierätt för avläggande av högskoleexamen från och med läsåret 2020—2021.

Helsingfors den 5 november 2020

Statsminister

Sanna Marin

Vetenskaps- och kulturminister Annika Saarikko

Lag

om ändring av lagen om studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studiestöd (65/1994) 1 § 2 och 3 mom. samt 15 c § 3 mom.,
sådana de lyder, 1 § 2 mom. i lag 361/2007 och 3 mom. i lag 670/2013 och 15 c § 3 mom. i
lag 1243/2013, samt
fogas till 15 c §, sådan den lyder i lag 1243/2013, ett nytt 4 mom. och till 15 d §, sådan den
lyder i lag 1213/2019, ett nytt 5 mom., varvid det nuvarande 5 mom. blir 6 mom. och till lagen
en ny 15 h §, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

Vad som i denna lag bestäms om finska medborgare tillämpas också på den

1) som med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart har rätt till studiestöd enligt denna lag, eller

2) som har i 10 kap. i utlänningslagen (301/2004) föreskriven permanent uppehållsrätt i Finland.

Studiestöd kan beviljas en i Finland stadigvarande bosatt utlänning som vistas i landet av någon annan orsak än studier, om han eller hon

1) har beviljats kontinuerligt (A) eller permanent (P) uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta (P-EU) enligt utlänningslagen,

2) är medborgare i Europeiska unionen eller en därmed jämförbar person eller familjemedlem till en sådan enligt utlänningslagen och hans eller hennes uppehållsrätt har registrerats enligt 10 kap. i utlänningslagen eller han eller hon har beviljats ett uppehållskort, eller

Vad som i denna lag *föreskrivs* om finska medborgare tillämpas också på den

1) som med stöd av Europeiska gemenskapens lagstiftning eller ett avtal som Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart har rätt till studiestöd enligt denna lag,

2) som har i 10 kap. i utlänningslagen (301/2004) föreskriven permanent uppehållsrätt i Finland, *eller*

3) *som har permanent uppehållsrätt i Finland enligt artikel 15 i avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergi-gemenskapen 2019/C 384 I/01 (utträdesavtalet).*

Studiestöd kan beviljas en i Finland stadigvarande bosatt utlänning som vistas i landet av någon annan orsak än studier, om han eller hon

1) har beviljats kontinuerligt (A) eller permanent (P) uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta (P-EU) enligt utlänningslagen,

2) är medborgare i Europeiska unionen eller en därmed jämförbar person eller familjemedlem till en sådan enligt utlänningslagen och hans eller hennes uppehållsrätt har registrerats enligt 10 kap. i utlänningslagen eller han eller hon har beviljats ett uppehållskort,

RP 208/2020 rd

Gällande lydelse

3) är nordisk medborgare som har registrerat sin vistelse enligt 157 § i utlänningslagen så som överenskommits om folkbokföring mellan de nordiska länderna.

15 c §

Tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation

Den tid som använts för att avlägga examen räknas från början av den termin då studeranden första gången tagit emot en studieplats vid en högskola, till utgången av den termin då han eller hon har avlagt en i 15 b § avsedd examen.

15 d §

Studielånskompensation vid fördröjda studier

Föreslagen lydelse

3) är nordisk medborgare som har registrerat sin vistelse enligt 157 § i utlänningslagen så som överenskommits om folkbokföring mellan de nordiska länderna, eller

4) är medborgare i Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland eller familjemedlem till en sådan, hans eller hennes uppehållsrätt baserar sig på utträdesavtalet och han eller hon har på grundval av ett ansökningsförfarande enligt artikel 18.1 i utträdesavtalet som bevis på uppehållsrätten beviljats ett i 33 a § i utlänningslagen avsett uppehållstillståndskort.

15 c §

Tid för avläggande av examen som berättigar till studielånskompensation

Den tid som använts för att avlägga examen räknas från början av den termin då studeranden första gången tagit emot en studieplats vid en högskola i Finland eller vid en utländsk högskola, till utgången av den termin då han eller hon har avlagt en i 15 b § avsedd examen.

Den tid som använts för att avlägga examen räknas dock från början av den termin då studeranden

1) första gången varit en närvarande studerande, om han eller hon föregående termin varit frånvarande studerande vid en högskola i Finland enligt 39 § 4 mom. i lagen om temporär ändring av 39 och 40 § i universitetslagen (515/2020) eller 29 § 4 mom. i lagen om temporär ändring av 14 och 29 § i yrkeshögskolelagen (516/2020), eller

2) har inlett avläggandet av en högskoleexamen vid en utländsk högskola, om han eller hon föregående termin varit förhindrad att inleda sina studier vid den utländska högskolan på grund av ett myndighetspåbud i anslutning till covid-19-epidemin eller av något annat vägande skäl i anslutning till epidemin.

15 d §

Studielånskompensation vid fördröjda studier

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

En studielåntagare har rätt till studielånskompensation även om den tid som använts för att avlägga examen är en termin längre än vad som föreskrivs i 15 c §, om låntagaren

1) under höstterminen 2020 har avlagt en högskoleexamen på grundval av vilken rätten till studielånskompensation avgörs, och

2) visar att studierna har fördröjts därför att han eller hon har varit förhindrad att genomföra alla studier som krävs för avläggande av examen inom den tid som föreskrivs i 15 c § av skäl som hänförs till covid-19-epidemin.

15 h §

Studielånsavdrag vid fördröjda studier på grund av covid-19-epidemin

En studielåntagare som omfattas av bestämmelserna om studielånsavdrag är berättigad till studielånsavdrag även om den tid som använts för att avlägga examen är en termin längre än den tid som avses i 16 d § i lagen om studiestöd sådan paragrafen lydde vid ikraftträdandet av lagen om ändring av lagen om studiestöd (1243/2013), om låntagaren

1) under höstterminen 2020 har avlagt en högskoleexamen på grundval av vilken rätten till studielånsavdrag avgörs, och

2) visar att studierna har fördröjts därför att han eller hon har varit förhindrad att genomföra alla studier som krävs för examen inom den tid som föreskrivs i den 16 d § i lagen om studiestöd som avses ovan i denna paragraf av skäl som hänförs till covid-19-epidemin.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 15 c § 4 mom. tillämpas vid beräkning av den tid som använts för att avlägga examen för studielåntagare som första gången erhållit studierätt för avläggande av högskoleexamen från och med läsåret 2020—2021.